

vodu dítěte záporně, nelze otázku tu již řešiti dalším novým sporem a naprosto nelze osobám, jichž se snad po stránce majetkoprávní může dotknouti zjištění tohoto rodinného stavu, přiznávatí právo, by ve formě žaloby na určení opačného stavu rodinného zvrátily platnost onoho rozsudku. To nelze připustiti ani v takovém případě, o jaký tuto jde, když žaloba o obnovu podaná opatrovníkem k hájení svazku manželského do rozsudku dle §u 159 obč. zák. vydaného byla jako opozdřená odmítnuta a když vlastně žaloba přítomná by měla býti jaksi nápravou tohoto opozdění. Byla proto právem tato žaloba, kterou se žalobce, jakožto osoba za nemanželského otce dítěte označená, domáhá zvrácení rozsudku, jímž nezletilému Ervínu G-ovi byl manželský původ odůznán, nižšími soudy zamítnuta, a netřeba se vůbec obíratí vývody, jimiž se dovolatel na základě svého výkladu §u 158 obč. zák. snaží prokázati nesprávnost onoho rozsudku po stránce hmotné.

Čís. 5090.

Oprávněnost žaloby dle §u 368 ex. ř. dlužno posuzovati v tom kterém případě dle právního poměru, jsoucího podkladem příslušného titulu exekučního. Výpočet náhrady škody dle §u 368 ex. ř., jde-li o půjčku akcií, neznamenanych na pražské burse. Přichází tu v úvahu jich cizozemská kursovní cena.

(Rozh. ze dne 4. června 1925, Rv I 261/25.)

Co do předchozího děje poukazuje se na rozhodnutí čís. sb. 2650. Ježto žalovaný akcií nedodal, vedla žalobkyně proti němu exekuci, jež zůstala bezvýslednou, načež domáhala se žalobkyně na žalovaném zaplacení 1,125.000 Kč jakožto interese dle §u 368 ex. ř. **Procesní soud prvního státního soudu** přiznal žalobkyni 450.000 Kč, vycházející z názoru, že náhradu jest přirůchnouti dle kursu akcií v den 16. července 1923, kdy uplynula pariční lhůta ku jich plnění, a stanovil k tomuto dni dle volného uvážení kurs akcií na 6.000 Kč. **Odvolací soud** k odvolání obou stran vyhověl částečně odvolání žalovaného a přiznal žalobkyni pouze 262.500 Kč. **Důvody:** Odvolací soud stejně jako první soud uznává, že den 16. července 1923 jest dnem rozhodným pro určení zažalovaného interese, založeného na nesplnění rozsudku, jímž byl žalovaný uznán povinným dodati žalobkyni 75 kusů akcií Galicie. Žalovaný měl povinnost plniti (dodati akcie) v rozsudečné lhůtě pariční. Žalující strana měla na to právo podle rozsudku, může býti tudíž pro výši interese rozhodným jen čas, kdy žalující strana mohla domáhati se exekucí dle rozsudku plnění (dodání akcií). Prodlení žalovaného trvalo stále nejpozději od 3. prosince 1921 a odpovídá tudíž žalovaný za toto prodlení po celou tu dobu, takže i okolnosti, nastalé po započeti prodlení, jdou na vrub žalovaného a působí na rozsah interese žalující strany. Z toho nesmí však vzniknouti žalující straně žádná újma. Vždyť byla oprávněna požadovati na žalovaném vrácení (dodání) akcií a, rozhodla-li se pro žalobu na uskutečnění tohoto nároku, musila vyčkati s dalšími kroky až do právoplatnosti a vykonatelnosti rozsudku a nesměla po dobu sporu

sáhnouti k »uhrazovací koupi akcií«. Jest tudíž interese žalující strany posuzovati podle tržní ceny akcií v den 16. července 1923. Toto interese záleží zásadně v ceně, které mohla žalující strana dosíci prodejem akcií hned, jak by byly žalovaným dle rozsudečného rozkazu dodány. Tu jest hleděti ke kursu na vídeňské burse ze dne 16. července 1923, poněvadž v tuzemsku není bursovního obchodu v akciích Galicie a žalující strana byla by mohla tyto akcie nejspíše na oné burse zpeněžiti. Vnitřní hodnota akcií vypočtená znalci, ostatně na nepřesném základě, není po zákonu způsobitou k vyměření interese. Kurs akcií Galicie na vídeňské burse 16. července 1923 byl 30,000.000 Kr, jak dokázáno úředním listem kursů, což rovná se 13.290 Kč. Však tento kurs nelze soudu při stanovení interese plně respektovati a to z důvodů tehdejších mimořádných poměrů vídeňské bursy. Odvolací soud tudíž, nemaje při posuzování těchto poměrů spolehlivého měřítko, užil jako prvý soud však s jiného hlediska Šu 273 c. ř. s. a stanovil cenu jedné akcie Galicie v den 16. července 1923 jako interese níže a to na 3.500 Kč, uváživ její předválečný nesporný kurs průměrně 350, dále kurs čsl. devisy v Curychu ustálený průměrně na 15.50 fr. za 100 Kč, a hospodářský stav Galicie v roce 1923, jak asi jeví se z posudku znalců, slyšených v první stolici. Při 75 akciích jest tedy interese žalující strany 262.500 Kč. Co nad to žádáno, bylo by ziskem z ceny, vyhnané nezřízenou speculací v akciích, jichž ani nebylo pro reální obchod dostatek. Tento zisk, vytvořený v cizím státě bez možnosti kontroly a zasáhnutí zdejšími činiteli úředními, nejde na vrub žalovaného.

N e j v y š š í s o u d nevyhověl dovolání žalovaného, dovolání žalobkyně pak vyhověl potud, že jí přiznal 301.350 Kč.

D ů v o d y:

Má-li tato rozepře správně a spravedlivě býti rozsouzena, nutno si uvědomiti toto: Žalobkyně uplatňuje nárok na interese, vlastně na náhradu škody dle Šu 368 ex. ř. Tímto ustanovením zákona nebyla zavedena nová zvláštní žaloba. Stanovíť § 368 ex. ř. v prvním odstavci, že předpisy třetího oddílu první části exekučního řádu, t. j. předpisy o exekuci k vymození jednání a opomenutí (§§ 346 až 369), není dotčen nárok vymáhajícího věřitele na interese pro nesplnění dlužníkovy závazku nebo na náhradu škody, způsobené tím, t. j. nesplněním závazku; a v odstavci druhém, že nároky ty mohou vždy uplatněny býti žalobou dle volby vymáhajícího věřitele u soudu jinak k tomu příslušného nebo u soudu exekučního, vzdá-li se věřitel pokračování v zavedeném řízení exekučním, nebo bylo-li toto řízení provedeno bez výsledku. Odstavec druhý tedy jen nařizuje, že nárok může býti uplatněn toliko žalobou, ne snad v řízení exekučním, a zároveň obsahuje ustanovení o příslušnosti. Prvý odstavec pak vymáhajícímu věřiteli, který si vymohl titul exekuční, opravňující ho, by na dlužníkovi vynutil určité jednání neb opomenutí, vyhrazuje pouze nárok na interese nebo náhradu škody pro nesplnění, jenž mu přísluší dle práva hmotného. Vyslovuje tedy zásadu, že se vedením exekuce dle §§ 346 až 367 ex. ř. nepředstihuje uplatňování nároku na interese nebo na náhradu škody pro neplnění, založeného již hmotným právem, ale neposkytuje takového nároku věřiteli, jenž dle hmotného práva nemá nároku na interese nebo náhradu škody

pro neplnění. Nutno tedy oprávněnost žaloby po rozumu Šu 368 ex. ř. v tom kterém případě posuzovati dle právního poměru, jsoucího podkladem příslušného titulu exekučního. V případě, o který jde, jest exekučním titulem rozsudek krajského soudu v Ch. ze dne 27. dubna 1922, potvrzený rozsudky vrchního zemského soudu v Praze ze dne 22. září 1922 a nejvyššího soudu ze dne 23. května 1923, Rv I 1350/22 (viz čís. sb. 2650), jímž byl žalovaný mimo jiné uznán povinným, by žalobkyni dodal (vydal) 75 akcií petrolejářské společnosti Galicia. Ale právním poměrem, z něhož prýstila tato povinnost žalovaného, nebyl kup pokud se týče prodej akcií, pročez co do otázky, zda, po případě pokud, žalobkyni přísluší nárok na interese nebo na náhradu škody pro nesplnění závazku žalovaného, nepřicházejí v úvahu předpisy čl. 355, 356, 367 obch. zák., a to ani obdobně, ježto obdoba jest vyloučena článkem 1. obch. zák. a neprávem se žalobkyně dovolává rozhodnutí čís. 1520 a 2674 sb. n. s., v kterých stejně jako v rozhodnutí čís. 3431 sb. n. s. šlo o obchodní kup. V předchozím sporu bylo zjištěno, že žalobkyně zapůjčila žalovanému ony akcie k vyřízení spekulativního obchodu jeho příbuzného Dra S-a u bankovního závodu M. se závazkem žalovaného, že vrátí žalobkyni stejné množství týchž akcií (§ 983 obč. zák.). Šlo tedy o právní poměr, upravený §§ 983 a násl. obč. zák., a při řešení otázky, zda žalobkyni přísluší nárok na náhradu škody (interese) proto, že žalovaný přes odsuzující rozsudky všech tří stolic nevyhověl svému závazku, dlužno vycházeti z předpisů Šu 991 a §§ 1295 a násl. obč. zák. Podle zjištění v předchozím sporu, nebyla lhůta k vrácení zapůjčených akcií smluvna; z dopisů, předložených žalovaným a při roku ze dne 24. října 1924 čtených, vyplývá, že žalovaný odkládal vrácení pro vysoký kurs akcií, a žalobkyně, která si je sama byla vypůjčila od své vídeňské ústředny, již byla povinna je vrátiti, vycházela žádosti žalovaného za posečkání po delší dobu ochotně vstříc. Dokud se tak dělo, nebyl žalovaný v prodlení. Octl se v prodlení, když žalobkyně dne 1. prosince 1921 podala na něho žalobu, již se domáhala dodání, vlastně vrácení, sporných akcií. Hledíc ke zvláštním okolnostem tohoto případu, měly rozsudky, jimiž žalobě bylo vyhověno, ráz deklaratorní, nikoli konstitutivní; dlužno tudíž jejich účinky vztahovati zpět ke dni podané žaloby, — a nelze tvrditi, že prodlení žalovaného nastalo teprve uplynutím pariční lhůty, t. j. dnem 16. července 1923. To jest důležité v tomto případě, který se dle toho, co uvedeno, podstatně liší od případů, vyřešených dotčenými již rozhodnutími čís. 1520, 2674, 3431 sb. n. s. Neboť mezi stranami není sporu o tom, že akcie Galicie jsou papírem spekulativním, a správným jest tvrzení žalovaného, shodující se plně s posudkem znalce K-a, že, kdyby byla žalobkyně dne 1. prosince 1921 dostala akcie od žalovaného, byla by buďto ona nebo její ústředna musila ihned je prodati a nebyla by směla riskovati jejich spád, spravujíc cizí jmění a nejsouc oprávněna k spekulaci. Škoda, která vzešla žalobkyni tím, že žalovaný nesplnil svého závazku, t. j. nevrátil akcie, záleží tedy v tom, že nemohla v době, kdy žalovaný byl povinen je vrátiti, totiž dne 1. prosince 1921, zpeněžit akcie prodejem, ovšem za cenu, které bylo tehdy lze docíliti. Pro výši nároku na náhradu škody rozhodujícím jest tedy 1. prosinec 1921, nikoli 16. červenec 1923. Že tomu

tak, plyne z úvahy, že kdyby byla cena akcií po 1. prosinci 1921 klesla, nebyl by žalovaný mohl těžiti z poklesu, proto nutno však i uznati, že pozdější vzestup kursu akcií nejde na jeho vrub. Kdyby byl žalobkyni přiznán nárok na tento vyšší kurs, znamenalo by to bezdůvodné obohacení žalobkyně na újmu žalovaného, neboť nešlo by o náhradu ušlého zisku, na který by žalobkyně dle čl. 283 obch. zák. snad měla nárok, když žalobkyně, jak uvedeno, nebyla by mohla a směla podržeti akcie, nýbrž byla by je musila ihned prodati. Žalobkyně arci namítá, že by si v tom případě žalovaný opatřil prodlením v plnění ohromný zisk na její škodu, ježto mohl za akcie dne 16. července 1923 na vídeňské burse stržiti 996.750 Kč, jí by však měl zaplatiti částku mnohem nižší. Námitka ta mohla by býti do jisté míry oprávněna, kdyby byl žalovaný vůbec, a zejména dne 16. července 1923, měl v rukou akcie, zapůjčené mu žalující bankou. Než tomu tak nebylo, neboť zapůjčené akcie nebyly odevdány jemu, nýbrž byly v roce 1916 efektivně složeny u firmy Jacques W. ve Vídni za účelem vypořádání spekulativního účtu Dra S-a, čímž spekulativní obchod byl vyřízen. Žalovaný tedy z akcií skutečně ničeho nemá. Také z této úvahy vysvítá, že nelze nikdy postupovati šablonovitě, nýbrž nutno míti zření ke zvláštním okolnostem toho kterého případu. Právem tedy žalovaný vytýká, že nižší soudy při výpočtu nároku na náhradu škody měly vzíti za základ poměry ze dne 1. prosince 1921, nikoli ze dne 16. července 1923. Ale s druhé strany má žalobkyně pravdu, tvrdíc, že odvolací soud neprávem použil §u 273 c. ř. s. Pro stanovení výše škody dle §u 273 c. ř. s. není tu zákonných předpokladů, když lze v tomto případě snadno zjistiti škodu. Vždyť strany shodně udaly, že dne 1. prosince 1921 kurs akcií Galicie na vídeňské burse byl 328.000 Krak.; k určení výše škody bylo tedy jen třeba, přepočítati 328.000 Krak. na koruny československé dle kursu ze dne 1. prosince 1921. Nesprávným jest názor žalovaného, že nelze vzíti za základ kurs vídeňské bursy, nýbrž nutno vyšetřiti vnitřní hodnotu akcií. V tom směru se znalec K. vyjádřil v podstatě takto: Akcie Galicie nejsou na československé burse znamenány; směrodatnou pro ocenění těchto papírů jest tedy bursa, na níž jest dovoleno, obchodovati jimi, a v jejímž kursovním listě jsou papíry úředně znamenány. To jest bursa vídeňská. Různé výstřelky spekulace zavládly v posledních letech nejen na burse vídeňské, kterou žalovaný nazývá bursou vůbec zcela spekulativní. Se stanoviska všeobecného jest vlastně každá bursa hlavním střediskem spekulace, jež, byť byla spojena s nebezpečím a mnohdy měla v zápětí povážlivé katastrofy, přece nesmí býti odsuzována, poněvadž její dobré stránky aspoň vyváží ony stinné. Spekulace spočívá na zásadě obchodní, vyrovnávati nabídku a poptávku, čímž se stává regulátorem bursy; bez ní byly by trh, zejména pak některé druhy papírů, vydány povážlivé fluktuaci, poněvadž by kurs, řídící se výhradně denní poptávkou, byl velice nepravidelný. Náhled, že akcie Galicie nelze bursovně vůbec ceniti, neobstojí, ježto dle kursovního lístku byly tyto papíry úředně na vídeňské burse znamenány a ocenění jejich bylo vyjádřeno jejich kursovní hodnotou. Proti námitce, že se u akcií Galicie nekotuje jejich vnitřní hodnota, nýbrž obraty mezinárodní spekulace bursovní, kdyžť petrolejové doly jsou v Haliči, která trpí hospodářským rozvratem, a rentabilita akcií na základě divi-

dendy, vyplacené v roce 1921, neodůvodňuje vzestup kursu, dlužno připomenouti, že by bylo především chybou, kdyby se denní kurs papíru a dividendy vnesly do jedné relace. Kurs akcie jest výsledkem četných činitelů, z nichž jedním jest také rentabilita. Ale nelze vyzvednouti tohoto jednoho činitele a ostatní úplně pominouti. Akcie ztrácela by svůj vlastní ráz, kdyby se rentabilita považovala při ocenění za činitele nejdůležitějšího, a pozbývala by své pohyblivosti, kdyby se burse předepisovala míra úroková. Kupitel akcii musí si býti vědom toho, že koupí získá akcie a nikoliv hodnoty, jež zaručují určité zúročení. Kurs akcie stoupá, je-li po ní větší poptávka. Tato nastává, když kupující má buď čáku na zisk, nebo na výnos, nebo přání, udržeti hodnotu svého kapitálu v době inflace. Při tvoření kursu akcií Galicie nepřevládala při zvýšené poptávce naděje na výnos, spíše naděje na zisk. Ale hlavním důvodem zvýšené poptávky byla snaha kupujících, převést hotový kapitál na substanční hodnoty, protože znehodnocení peněz stále zmenšovalo hotový kapitál, kdežto substanční hodnoty se udržovaly. Akcie Galicie byly v několika málo rukou, poptávka po nich byla značná a při nastalém vzestupu kursů byly petrolejové hodnoty zvláště vyhledávány. Tvzení, že Čsl. stát nekotuje akcie Galicie, proto, že neuznává jejich cizozemskou bursovní cenu kursovní, není správným. O připuštění záznamu nějakého papíru na burse lze rozhodnouti teprve, když bylo o to žádáno. Společnost Galicia o záznam svých akcií na pražské burse nežádala, nemajíc na tom zájmu, ježto všechny směřodonné firmy tohoto průmyslového odvětví jsou odkázány na Vídeň jako své finanční zázemí a kryjí své kapitálové potřeby na vídeňském trhu, pokud se týče na vídeňské burse. Pro cizozemské papíry, neznamenané na pražské burse, platí v tuzemsku jejich cizozemská cena kursovní. Zákon ze dne 11. června 1919, čís. 329 sb. z. a n. jedná o ocenění předmětů bursovních obchodů pro účely poplatkové a nelze k němu hleděti při oceňování předmětů bursovních obchodů pro bilance neb odhad škody. Dovolací soud se plně přidává k těmto podrobným a přesvědčivým výkladům znalcovým a odkazuje žalovaného na ně. S vyličeného hlediska právního nebylo ovšem třeba dalších důkazů, nabízených žalovaným, a proto není odůvodněna výtku, kterou činí dle Šu 503 čís. 2 c. ř. s. řízení odvolacímu; rozpor se spisy pak, tvrzený žalobkyní s poukazem na § 503 čís. 3 c. ř. s., netýká se bodu podstatného. Dle toho, co uvedeno, zbývá jen ještě zjistiti poměr koruny československé ke koruně rakouské dne 1. prosince 1921. V té příčině prvý soud z přípisu sekretariátu pražské bursy ze dne 16. října 1923 zjistil, že kurs 100 Krak. dne 1. prosince 1921 byl 0·925 Kč penize a 1·525 zboží; střední kurs byl tedy 1·225 Kč; kursovní hodnota jedné akcie Galicie tedy 4018 Kč (328.000×1.225) a 75 akcií 301.350 Kč. Tuto částku jest tudíž žalovaný povinen nahraditi žalobkyni. Úroky příslušely by žalobkyni sice od 1. prosince 1921 (§§ 1333, 1334 obč. zák., čl. 288 obch. zák.), ale žalobkyně žádá úroky teprve od 16. července 1923; podle Šu 405 c. ř. s. nelze jí tedy přisouditi úroky od dřívějšího dne. Z toho plyne, že dovolání žalovaného, domáhající se úplného zamítnutí žaloby, jest bezdůvodné, naproti tomu dovolání žalobkyně, opírané o § 503 čís. 4 c. ř. s. částečně odůvodněno, a bylo proto uznáno, jak uvedeno ve výroku rozsudkovém.